

כתובות פד

משה שווערד

1. שערים מצויינים בהלכה

דף פד. ורב סבר אפי' בדרבנן תנאו בטל. אפשר דהטעם משום דהוא היתנה כפה שלא יהיה ע"פ תקנת דרבנן, וזהו זלזול לדבריהם, דהא ודאי גם רב מודה דבאיסורי דרבנן מקילינן בהרבה דברים כגון בספק, אלא דהכא איכא זלזול, וכעין דמצינו בשו"ע (או"ח סי' קפד ס"ד) דאם מסופק אם בירך בהמ"ז צריך לברך מפני שהוא ספק מן התורה, וכתב במג"א דאף ברכה רביעית מברך מפני זלזול לדבריהם.

2. ספר פרדס יצחק

גמ' ואי דרבנן דמים מאי עבידתייהו. ר"ל דהא ירושה דרבנן הוי כמתנה דדינו דחזרת ציובל ואינו צריך לשלם כלום, ולכאורה צ"ע למה אמרינן בירושא דרבנן דחזרת ציובל ולא אמרינן כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון, וכיון דירושא דאורייתא אינה חזרת ציובל ומיקנו דגם ירושה דרבנן אינה חזרת, ועיין בקובץ שעורים (אום ש"צ) שתי' ע"פ מה שכתבו התוס' לעיל (דף ג"ו ע"ג, ד"ה קסנה) דירושא דבעל כיון דאינה מחמת קורבא לא חשיבא יש לה עיקר דאורייתא ולא אמרינן בזה דתקון כעין דאורייתא וכדאמרינן במס' גיטין (דף ס"ה ע"א).

- הוי מכח הפקר ב"ד הפקר, ולא בתורת ירושה

3. לברור שיטת רבי טרפון

עיין ברשימות # 3

4. פני יהושע על כתובות - דף פד ע"א

יש לי לדקדק בעיקר מילתא דר"ע דקאמר יתנו ליורשים משמע שהב"ד מוציאין ונותנין להן מדקאמר ואין מרחמים בדין וא"כ אמאי הא קי"ל דנהי דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי אפ"ה מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן ואע"ג דקי"ל דמטלטלי דיתמי הוי מצוה ואין כופין כמו שאבאר מ"מ היכא שהוא ביד אחר שאין צורך לכופו אמאי קאמר ר"ע יתנו ליורשין וכ"ש למאי דמסקינן בשמעתין דלרבי עקיבא אפילו תפיסה דבעל חוב וכתובה לאחר מיתה לא מהני ומשמע דהב"ד כופין להחזיר ליתומים ומ"ט דר"ע דנהי שכתבו התוספות לקמן דמצוה על היתומים במטלטלים אינו אלא משום מצות כיבוד דהו"ל מצות עשה שמתן שכרו בצידו שאין הב"ד מוזהרין עליה אכתי אמאי כופין להחזיר ולבטל המצוה בידים וצריך לומר דאין ה"נ דכיון דאין כופין את היורשים בזה ומצו למימר דלא ניחא להו למיעבד האי מצוה אי מהאי טעמא דהוי מצוה שמתן שכרה בצידה או מטעם אחר שאפרש לקמן (דף פ"ו ע"א) בשיטת רש"י גבי הא דא"ל לרב פפא לדידך דאמרת פריעת בעל חוב מצוה א"כ מהנך טעמי גופייהו עיקר הנכסים דמטלטלים דיתמי בחזקת יורשים קיימו ומש"ה הב"ד נזקקין אפילו להוציא מיד התופס בתפיסה דלאחר מיתה:

- עיין ברשימות # 4 בשביל 4 תירוצים

5. ספר פרדס יצחק

טו מתני' אלא ינתנו ליורשין שכולן צריכין שבועה ואין היורשין צריכין שבועה. מפשטות המשנה משמע דטעמו דר' עקיבא הוא דכיון דכולן צריכין שבועה ולא היורשין לכן מיד כשמת זכו בהן היורשין וברשותן הן, דכל היכא דאיתנהו בחזקת היורשין איתנהו וחשיב כמטלטלי דיתמי ללא משמעדי לא לבטל חוב ולא לכתובה^{טו}, ודלא כר"ט דסבר דחשיב כאילו אינן ברשותן, ולפי"ז כשהבטל חוב אינו חייב בשבועה וכגון שפטרו המלוה משבועה, או שהודה המלוה בשעת מיתה, מודה ר"ע לר"ט^{טו}, אמנם עיין בירושלמי (הלכה ז') שבאמת הק' על דברי ר"ע שהרי כשפטרו בשבועה לא שייך טעמו דר"ע^{טו}, ועי"ז פ"ו זו תורה וזו אינה תורה, וכונת הירושלמי מבואר בהרא"ש, דעיקר טעמו דר"ע הוא דלכך נחשב שהן ברשות היורשין משום דאינן מחוסרי גזביינא ולכן נחשב שברשותן הן דכל היכא דאיתנהו

בחזקת היורשין איתנהו, אבל בע"ח וכתובת אשה מחוסרי גזביינא^{טו} ולכן אפי' אם אינם חייבים שבועה ינתנו להיורשין, ונקט שבועה לאלומי מילתא^{טו}.

6. ספר פרדס יצחק

י מתני' הניח פירות תלושין בון הקרקע. אבל בפירות מחוברים חייב ליתן למי ששטרו מוקדם דדינא כקרקע, וקרקע דיתמי משועבדים לכתובת אשה ולבע"ח וכל הקודם בשטר זכה בהן^ז.

7. ספר פרדס יצחק

יא מתני' כל הקודם בהן זכה בהן^{כא}. לכאורה יש לומר דה"ה ברישא במלוה ופקדון ביד אחרים מהני תפיסה לר"ט, והא דלא קתני כן ברישא משום דלא שכיח תפיסה בחפץ שמונה ביד אחרים^{כב}, אמנם עיין בהפלאה (ד"ה שם במתני' זכאה) שכתב דבאופן דמונה ביד אחרים לא מהני תפיסה אלא ינתנו להכושל^{כג}, ואין להקשות מלקמן (דף פ"ה ע"א) שחפסו רב פפא ורב הונא הספינה מהשליח, דלכאורה חזינן מהתם דגם כשמונה ביד אחרים מהני תפיסה, דהתם לא מיחשב כמונה ביד אחרים כיון דעדיין היה עומד ברה"ר וכמו שכתבתי שם (אות א')^{כד}.

יב מתני' שם. לכאורה י"ל דגם הכא סבר ר"ט דלכתחלה ינתנו להכושל וכדאמר ברישא, אלא דאורחא דמילתא נקט דבסיפא כיון דאינו מונה ביד אחרים לא שכיח שיבואו הבע"ח והאשה לשאלו לז"ד למי שייך, אלא כל אחד ירצו לתפוס לעצמו, משא"כ ברישא דמונה ביד אחרים שכיח שאותו אדם יבא לז"ד לשאלו למי ינתנו^{כה}, אמנם עיין במהר"ם ש"ך (ד"ה גמ' ואידי) שכתב דדוקא ברישא נותנים לכתחלה ליד אחר משום שהוא ביד אחרים, אבל בסיפא דאינו מונה ביד אחרים נחשב טפי ברשות היורשין וגרע טפי ואינו מותר ליתן לאחר לכתחלה, אלא שאם תפס לא

8. שערים מצויינים בהלכה

לכתובת אשה משום חינא. | הקשו התוס'
דהכא חיזקו ויפו כח האשה
להקדימה, ובקרקעות גירעו כחה דהיא גובה
מזיבורית, וכתבו דאין לדמות תקנת חכמים זו
לזו כו'. | ובשטמ"ק כתב בשם הריב"ש, דחז"ל
תקנו לפי מה שהם ראו שהיו הנשים מקפידות.
פי' כוונתו, דהם ראו שהקפידו שיהיו קודמין,
ולא הקפידו כ"כ שיגבו הטוב ביותר, | ונראה
דזה הטבע גם אצל כל אדם, ולא דוקא נשים
דהא אמרינן לעיל (פג:.) בוצינא טב מקרא,
ופרש"י כי טוב לאדם ליקח הקטנה מיד, ולא
להמתין עד שיגדיל, כי לא ידע מה יולד יום.

9. ספר פרדס יצחק

^(ט) גמ' ואי תנא הא בהא קאמר רבי עקיבא וכו'. יל"ע
האין ס"ד לומר דר' עקיבא לא סבר הכי לגבי מלוה,
הרי ר"ע נתן טעם משום שכולן צריכין שבועה, וגם צמלוה
צריכין שבועה^ז, ולכאורה מכאן הוא ראיה להירושלמי שכתבתי
במתני' (א"ח ט') דעיקר טעמו דר"ע הוא משום דיורשין אינו
מחוסר גזיינא, ולכן צמלוה ס"ד דכיון שנתנה להוציאה אינה
עומדת בחזקת יתומים יותר מחזקת בעל חוב וכחוצת אשה,
קמ"ל דמ"מ בעל חוב וכחוצת אשה גרע טפילי^ח, וז"ע על
התוס' לקמן (דף צ"א ע"ג, ד"ה ראובן) שמצואר מדברייהם דבדוקא
נקט ר"ע שבועה, וז"ל דמ"מ יש הו"א לומר דצריכין תרויהו
דטעמו דר"ע הוא ג"כ משום דיורשין אינו מחוסר גזיינא, ולא
סגי בטעם דשבועה למוד ל"ט.

10. שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב והוא שתפס מחיים. | פירשו התוס'
דמיירי בבעל חוב, דליכא למימר
בכתובה דהא לא מהני התפיסה מחיים דלא
נתנה כתובה לגבות מחיים. | ונראה דגם
כשבעלה גוסס נמי לא מהני, דקי"ל דגוסס כחי
לכל דבריו, דהא איתא במס' יבמות (קכ.) אין
מעדיין אלא עד שתצא נפשו, ועי"ש בתוס'
ישנים (קכ:), וברמב"ם (אבל פ"ד ה"ה) כתב
הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו, וכ"כ בשו"ע
(יו"ד סי' שלט).

11. שערים מצוינים בהלכה

מניקלשפורק (סי' ט) כתב בזה"ל, אחר שיצא לאור החיבור הגדול של הרב הב"י והש"ע והרמ"א ונתפשטו דבריהם בקרב כל ישראל, אין לנו אלא דבריהם. וכ"כ בתשו' פני יהושע (י"ד סי' ב) בזה"ל, ואני מנהגי לפסוק אחר השו"ע וכן ראיתי מרבתי ובשו"ת השיב משה להגה"ק בעל ישמח משה (סי' מד) כתב בענין חומרא שהובא במרדכי, כיון דהב"י והרמ"א לא הביאו זה, אין מחייבין לנהוג כן. וכ"כ בשו"ת דברי חיים (ח"ב י"ד סי' פט) בענין חומרא שכתב המרדכי לענין מקוה ועי' מה שכתבנו בקונטרס תורת הלימוד וההוראה (אות ט).

טעה בדבר משנה חוזר. פרש"י דקי"ל כרע"ק היכא דיחידאה פליג עליה, ואע"ג דלאו במשנה ממש תנינא לה, אלא שמעתא דאמוראי הוא, אמרינן במס' סנהדרין (לג.) דחוזר, דאמרי' התם אפי' טעה בדרב ושמואל, א"ל אין. וכזה כתבו הפוסקים האחרונים דכיון שקבלו ישראל דברי הב"י והרמ"א הלכה כמותם. ובאורים ותומים (חז"מ סי' כה ס"ק כב) כתב, דבמקום שהכריע הרמ"א ההלכה, מי שפוסק נגדו הוי כטעה בדבר משנה, וכמו כן הש"ך מפני שקבלו דבריו. ובתשו' צמח צדק

12. ספר פרדס יצחק

צמחרי"ט (ח"א סוף סי' קנ"א) שכתב דר' יוחנן לא הדר ציה, אלא דכוונתו לומר דכיון דאיכא מחלוקת צינו וצין ריש לקיש לא מהני תפיסה כיון דהמחלוקת הוא בתפיסה ענמה אי מהני תפיסתו^{טו}, ועיין צש"ך (נחמקו סוף סי' ק"א) שכתב דאפשר דר' יוחנן גופא מסופק אי מהני תפיסה ולכן אין ספק שלו מוציא מידי דריש לקיש שהיה ודאי דפשיטא ליה דלא מהני תפיסה^{טו}, ועוד אפשר לפרש דכוונת ר' יוחנן לומר כיון שאנו קרוב ופסול לדון לכן איני יכול לעשות כלום".

ה) גמ' אמר להו מזה אעשה שבנגדי חלוק עלי. עיין צמח' רי"ד דכוונת ר' יוחנן לחזור ממה שאמר דמהני תפיסה אחר ששמע דריש לקיש סבר דלא מהני^{טו}, אמנס עיין

13. פני יהושע על כתובות - דף פד ע"ב

גמרא ההוא בקרא דיתמי כו' א"ל מיגו דיכול למימר לקוחה היא בידי יכול נמי למימר מחיים תפיסנא ליה. וכתב הרא"ש ז"ל [סימן ג'] דהבקרא מחוייב לשלם כדין שומר שכר ומש"ה לא הוי כעד אחד לחייבו שבועה דהו"ל בעל דבר אלא דלפי"ז יש לדקדק כיון דהבקרא מחוייב לשלם ליתומים א"כ אין זו התפיסה משל יתומים אלא משל הבקרא וא"כ לקתה מדת הדין. ונראה כיון שזה טוען דמחיים תפס לה ואם כן אם האמת כדבריו שתפס מחיים לא היה הבקרא מחוייב לשלם דמצי איירי בענין שהחוב ידוע בשטר וא"כ מה שמפסיד הבקרא היינו משום הכחשתו לבעל חוב ופיו מחייבו וא"כ כיון שהלה נאמן בטענתו משום מגו תו לא איכפת ליה לבעל חוב אם מפסיד הבקרא ע"י טענת שקר ואיהו דאפסיד אנפשיה, כן נראה לי ואף שלפי מ"ש הרא"ש ז"ל תקנת הגאונים כתב להדיא דאי איירי נמי בשאין החוב ידוע אפ"ה מהני התפיסה אע"פ שהבקרא מפסיד, כבר הרגיש הש"ך בזה (בסי' נ"ח סק"ז) ע"ש ודו"ק:

14. ספר קצות החושן סימן קכ"א ס"ק ד

אינו נוגע בעדות - וקשה לפי מ"ש הר"ן בהכותב (כתובות פד, ב) גבי ההיא בקרא דטעין המלוה מחיים תפסתיה ובקרא אמר לאחר מיתה דמהימן המלוה במגו. וכתב שם הר"ן ז"ל וכי תימא ואמאי לא אצרכה שבועה משום בקרא דהוי עד אחד יש לומר כיון שלפי דבריו שאומר לאחר מיתה תפסתיה הוא חייב לשלם ליתומים הוי ליה בעל דבר ... ומיהו בעיקר דברי הר"ן שכתב גבי בקרא דכיון שלפי דבריו שאומר לאחר מיתה תפסיה חייב לשלם ה"ל בע"ד. מה בכך דה"ל בע"ד השתא הא אלו טעין מחיים תפסתיה לא היה צריך לשלם ואם כן אדרבה לחובתו הוא מעיד ומאי הנאת ממון יש בזה. ונראה מזה דסבירא ליה להר"ן דבע"ד פסול להעיד על אחרים בין לזכות בין לחוב דכיון דאדם קרוב אצל עצמו וקרוב פסול בין לזכות בין לחובה ודוקא על עצמו הוא דנאמן לחוב ומשום דאדם נאמן על עצמו אפילו כל הפסולים נאמנין על עצמן ולא על אחרים ועמ"ש בסימן לו סק"ה ובסק"ט שם:

• **דף על הדף כתובות דף פד עמוד ב**

וכל זה לא כשיטת הש"ך והסמ"ע (בסי' ז') שכתבו דפסול נוגע הוא חשש משקר ולא בעל דין. ואי מעיד לרעתו שפיר יכול להעיד, דמוכח דאינו משקר. ואפשר לדחות הוכחת הקצוה"ח, דהבקרא חשב שזה לטובתו שהשני יודה ויחזור והוא לא יתחייב לשלם, ולכך אפ"י אי נימא דנוגע הוי חשש משקר. אף כאן יתכן שהוא משקר.

עוד יש להוכיח מדברי הרא"ש והר"ן, דהגם דקי"ל דכל מקום שהאמינה תורה עד אחד כל הפסולים כשרים, לגבי שבועה אין כלל זה. דאם לא כן, מאי איכפת לן דהוי נוגע, הא הנידון כאן זה שבועה ועד אחד מחייב שבועה, וא"כ כל הפסולים וגם נוגע בכללם כשרים. וכן כתב הרמב"ם (בפ"ה מעדות הל"ג) דכל מקום שעד אחד כשר כל הפסולים כשרים חוץ משבועה.

15. תוספות מסכת כתובות דף פד עמוד ב

את תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים - כאן משמע דאע"ג דעשאו שליח דאמר ליה זיל תפסה אפ"ה לא קנה ולא כמו שפירש בקונטרס בפ"ק דב"מ (דף י. ושם) דדוקא בשלא עשאו שליח לא קנה.

16. תוספות מסכת כתובות דף פד עמוד ב

ואמר רבי יוחנן כו' לא קנה - וא"ת דאמרינן בפ"ק דב"מ ר"נ ורב חסדא דאמרי תרוייהו המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו מ"ט דהוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים והתופס כו' לא קנה וא"כ ר' יוחנן דאמר התם המגביה מציאה לחבירו קנה חברו סבר דהתופס לבעל חוב קנה וי"ל דשאני גבי מציאה דאיכא למימר מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה משא"כ הכא.

17. שיטה מקובצת מסכת כתובות דף פד עמוד ב

אבל הרמב"ן ז"ל תירץ דכי מדמה מציאה לתופס לבעל חוב הני מילי לרב נחמן ורב חסדא דסבירי להו דהמגביה מציאה נמי לא קנה חברו אבל לר' יוחנן סבירא ליה דלא דמיין כלל דהכא משום דאינו חב לאחרים הוא דכיון דלא זכה בה אדם לאו חובה היא לו אם אינו מוצאה ובעל אבידה גופיה הואיל וכבר היא אבודה ממנו ומצויה אצל כל אדם בהאי הגבהה לא מפסיד ולא מידי יותר משאר בני אדם ועוד שהרי נתייאשו ויצא מרשותו ביאוש אבל גבי בעל חוב כיון דהוא חייב לו ונכסוהי אינון ערבין ביה מי שמוציאן מרשותו ושעבודו חב הוא לו ומ"ה קי"ל נמי התם קנה והכא לא קנה. כן כתבו הרמב"ן והר"ן בפרק קמא דמציעא. ואפשר דלכך כתב הרמב"ם בפרק עשרים מהלכות מלוה ולוה שכל התופס לבעל חוב במקום שיש עליו חוב לאחרים לא קנה אבל אין עליו חוב לאחרים קנה לו ע"כ. פירש ז"ל דהא דאמרינן בגמרא במקום שחב לאחרים אין פירושו שמפסיד לאחרים מלשון אין חבין לאדם וכמו שפיר' רש"י בפרק קמא דמציעא אלא מלשון חיוב וחוב ולתרוצי כדתריץ הרמב"ן ואיהו ז"ל פסק בפרק י"ז מהלכות גזלה ואבידה דהמגביה מציאה לחברו קנה חברו ואף על פי שלא אמר לו כלום ע"כ. ושמענין מהכא דאלמנה שעשאה שליח בעדה בעדים לתפוס מטלטלין למזונותיה דמהניא תפיסה זו ואפילו שלא תפסה היא בעצמה דלא מקרי חב לאחרים במה שמפסידין היורשין מלישא וליתן בשלהם דעכשו אריא קא רביע עליהו דהאלמנה נזונית מהם דלא אמרו אלא במקום שיש בעלי חובות אחרים ודכותיהו.

18. שערים מצויינים בהלכה

ראשונים על דברי רש"י, ועי' בשטמ"ק. אבל הפני יהושע ובקונ"א (שם) מתרץ דברי רש"י, דאם עשאו שליח בפירוש שיזכה להמשלח ודאי קנה דהא קי"ל בכל התורה שלוחו של אדם כמותו, אלא דהכא מיירי שעשאו שליח שיתפוס ויביא לו, ולא אמר לו דבשעת התפיסה יזכה לו, דאז ודאי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים, ולא מהני.	את תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים. פרש"י שליח התופס מטלטלין של לוח לצורך בעל חוב שמפסיד בעלי חובין אחרים בתפיסתו. כתבו התוס' דכאן משמע דאע"ג דעשאו שליח, דאמר ליה זיל תפסה, אפ"ה לא קנה, ולא כמש"כ רש"י במס' ב"מ (י.) דדוקא בשלא עשאו שליח לא קנה. וכן הקשו כמה
--	---

• ע"ע ברשימות

טעמא דתופס לבע"ח במקום שחב לאחריים דלא מהני

19. שו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא קמא סימן קלג

ומה דרצה חביבי הגאון מהר"מ הנ"ל לדון דטעמא דתופס לבע"ח במקום שחב לאחריים דלא מהני, כיון דחב לאחריים
הוי קצת כעין עבירה ואין שליח לדבר עבירה...

• [מכיון דאינו שלוחו, ממילא לא קנה]

20. קצות החושן סימן קה

(א) ... ובזה יש מקום לתרץ מה שהקשה הרא"ש בפרק קמא דב"מ (סי' כ"ז) על דעת רש"י וק"ל. ובחינושי פני יהושע
בפרק הכותב (כתובות פד, ב ד"ה את תופס לבע"ח) כתב בטעמא דלא מהני שליח היכא דחב לאחריים משום דאין שליח
לדבר עבירה וכיון דחב לאחריים עבירה הוי לגביה ע"ש. וסברתו לא נהירא, וגם אפילו אם היה שליח עושה עבירה
בשליחותו כיון דלמשלח אינו עבירה אינו ענין לשליח לדבר עבירה, דלא אמרינן אין שליח לדבר עבירה אלא בכהן
דאמר לישראל צא וקדש לי אשה גרושה דעבירה הוא למשלח, וראיה לזה מדברי התוס' בפ"ק דגיטין דף י"ב (ע"א) גבי
פלוגתא דר"א ורבנן במי שליט את הפיאה ואמר זו לפלוני עני דר"א אמר זכה וחכמים אומרים יתננה לעני הנמצא ראשון,
ואמרינן שם בטעמייהו דרבנן משום דכתיב (ויקרא כג, כב) לא תלקט לעני, לא תלקוט [לו] לעני, והקשו בתוס' (ד"ה אלא)
למ"ד בפ"ק דתמורה (ד, ב) כל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני א"כ ליקני העני וע"ש, ואע"ג דהשליח עבר
אמימרא דרחמנא וא"כ נימא אין שליח לדבר עבירה, אלא ודאי היכא דאין העבירה למשלח אלא לשליח בענין כזה הוי
שליחות וזה ברור:

21. קצות החושן סימן קה

(א) ואפילו עשאו שליח. וז"ל רש"י בפ"ק דמציצא (י, א), הוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחריים, כאדם הבא מאליו ותופס
ממון חבירו בשביל חוב שיש לאחר עליו ובא לקדם עד שלא יתפשנו בע"ח אחר ונמצא תופס זה [חב וכו']. לא קנה כדאמר
בכתובות דלאו כל כמיניה להיות קופץ וחב לאלו מאחר שלא עשאו אותו הנושה שליח לתפוס ע"כ. אבל כבר הקשו תוס'
(ד"ה תופס) והמפרשים מפרק הכותב (כתובות פד, ב) גבי עובדא דיימר בר חשו, ועיין בתוס' בפ"ק [דגיטין] דף י"א (ע"ב)
ד"ה (תופס) וז"ל, התופס לבע"ח אפילו עשאו שליח וכו', דלא כפירש"י דפירש בפ"ק דב"מ דבעשאו שליח לכולי עלמא
קנה, דאין חילוק דאפילו לא עשאו שליח שלוחו הוא דזכיה מטעם שליחות הוא כדמוכח בפ"ק דמציצא (שם ע"ב) ובפרק אין
בין המודר (נדריים לו, ב) עכ"ל. אמנם התוס' לשיטתם דסברי דזכיה מדין שליחות וכו"כ בפ"ק דכתובות דף י"א (ע"א ד"ה
מטבילין) וז"ל, דזכיה מדין שליחות הוא דכיון דזכות הוא לו אנן סהדי דעביד ליה שליח וכו"כ ברא"ש פ"ק דגיטין (סי' י"ג).
אמנם כבר נתקשתי בזה דאין נימא זכיה מדין שליחות, דהא בפרק אלו מציאות (ב"מ) דף כ"ב (ע"א) בפלוגתא דאביי ורבא
ביאוש שלא מדעת, דרבא סבר כיון דכי ידע מייאש השתא נמי הוי יאוש ואביי סבר השתא מיהא לא ידע, ואמרינן עלה תא
שמע כיצד אמרו התורם שלא מדעת תרומתו תרומה, הרי שירד לתוך שדה חבירו וליקט ותרם שלא ברשות אם חושש
משום גזל אין תרומתו תרומה ואם לאו תרומתו תרומה, ומנין הוא יודע אם חושש משום גזל ואם לאו, הרי שבא בעה"ב
ומצאו ואמר לו כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה, וכי נמצאו יפות מהן
תרומתו תרומה אמאי בעינדא תרם הא לא הוי ידע, תרגמא רבא אליבא דאביי בעשאו שליח. ומוכח דלאביי דאמר יאוש
שלא מדעת לא הוי יאוש שליחות שלא מדעת נמי לא הוי שליח, אע"ג דלכי ידע ניחא ליה מ"מ השתא מיהא לא ידע. ולכן
נראה דאפשר דמזה דעת כמה הראשונים שאמרו דזכיה מתורת יד אמרו ולא מתורת שליחות, ואפילו למאן דאמר דזכיה
מתורת שליחות לאו משום אנן סהדי דעשאו שליח, אלא דגזירת הכתוב שיהא הזוכה לאחר מהני כדיליף (קידושין מב, א)
מאיש זוכה, אבל הך זכיה לא הוי כיד ממש אלא כמו שליחות, אבל לא משום אנן סהדי דעשאו שליח, ונפקא מינה לענין
נכרי דלא יהיה בתורת זכיה כיון דזכיה אינו אלא מתורת שליחות, אבל לעולם לאו מתורת אנן סהדי הוי כמו (ה)שליח
המקבל אלא דכן גזירת הכתוב דאע"ג דלא עשאו שליח דהא לא ידע מהני מדין זכיה, וכבר הארכנו בזה בסימן
(רמ"ב) [רמ"ג] סעיף י"ח (סק"ז - ח') ע"ש. ולפ"ז ניחא דהיכא דלא עשאו שליח דלא הוי שליח המקבל דהא לא ידע, אלא מצד גזירת
הכתוב בזכיה דמהני כמו עשאו שליח, וא"כ היכא דחב לאחריים אין זה נקרא זכיה ממש דזוכה לזה וחב לזה, לכן לא [מהני]
מדין זכיה ומדין שליחות ליכא דלא ידע, אבל עשאו שליח בפירוש נהי דלא מהני מצד זכיה, מהני עכ"פ מתורת שליחות
ושליח של אדם כמותו אע"ג דחב לדידיה וכל שכן בחב לאחריים ודו"ק. ובזה יש מקום לתרץ מה שהקשה הרא"ש בפרק
קמא דב"מ (סי' כ"ז) על דעת רש"י וק"ל.